

Α.Π.Ε. 25.5.2020, της Σοφίας Παπαδοπούλου. Έζησε «548 ημέρες με άλλο όνομα», σχεδόν ενάμιση χρόνο μέσα στην απόλυτη σιωπή, σ' ένα διαμέρισμα του τρίτου ορόφου στην οδό Τσιμισκή 113, με μοναδική διέξοδο στα παιδικά της όνειρα το ημερολόγιο που κρατούσε, ενόσω η ίδια και η οικογένειά της κρύβονταν από τους ναζί. Και με την ...ταράτσα να είναι όχι απλώς χώρος παιχνιδιού αλλά «...ο κόσμος μου όλος», όπως έλεγε.

Η Θεσσαλονικιά Άννα Φρανκ -όπως την αποκάλεσαν- Ροζίνα Ασσέρ Πάρδο, προτού καλά καλά συμπληρώσει δέκα χρόνια ζωής βρέθηκε μαζί με την οικογένειά της να κρύβεται στο διαμέρισμα της οικογένειας του γιατρού Γιώργου Καρακώτσου και της συζύγου του Φαίδρας, προκειμένου να γλιτώσει από τα στρατόπεδα θανάτου του Γ' Ράιχ, όπου οδηγήθηκε η συντριπτική πλειονότητα των εβραίων πολιτών της Θεσσαλονίκης.

«Έφυγε» στις 16 Μαΐου 2020 από τη ζωή, σχεδόν πλήρης ημερών, αλλά και με ψυχική πληρότητα θα έλεγε κανείς, αφού είχε προλάβει τόσο να καταγράψει όλα όσα βίωσε στο βιβλίο της «548 ημέρες με άλλο όνομα» (σ.σ. μεταξύ άλλων έχει μεταφραστεί και στα γερμανικά από το Πανεπιστήμιο του Βερολίνου) όσο και να μιλήσει για τη φρίκη των ημερών και το Ολοκαύτωμα σε εκατοντάδες παιδιά -και όχι μόνο- προκειμένου να διασφαλίσει πως «ποτέ ξανά» δεν θα επαναληφθούν τέτοια ειδεχθή εγκλήματα.

«Αυτό που χαρακτήριζε εκείνη την εποχή ήταν η απόλυτη σιωπή», έλεγε κάποια χρόνια πριν, σε μια αφήγησή της για τις ανάγκες του ντοκιμαντέρ «Φιλιά εις τα παιδιά» του Βασίλη Λουλέ, όπου περιέγραφε τον καιρό εκείνο που τον ουρανό της Ευρώπης σκέπαζε η ναζιστική μαυρίλα...

«Όλο εκείνο το διάστημα δεν θυμάμαι ν' ακούσαμε μουσική, δεν θυμάμαι να φωνάξαμε σαν παιδιά ή να παίξαμε ένα τρελό κυνηγητό. Ενάμιση χρόνο δεν ξέρω κι αν ακούγαμε τους εαυτούς μας να μιλάμε, εκτός το βράδυ, που έκλειναν τα πάντα και μαζευόμασταν γύρω από μια λάμπα πετρελαίου να φάμε αυτό το φτωχικό βραδινό που τρώγαμε. Εμείς, με τη φαντασία των παιδιών, δημιουργούσαμε εικόνες και παραστάσεις. Ήταν η απόλυτη σιωπή», θυμόταν.

«Ευτυχώς υπήρχε το παιχνίδι. Πώς συνεννοούμασταν για το παιχνίδι δεν ξέρω, ίσως μιλώντας χαμηλόφωνα γιατί ήμασταν στην ταράτσα. Δεν μας έβλεπε κανείς. Είχε ένα πεζουλάκι μόνο, στο οποίο ανεβαίναμε και το κάναμε καράβι και παίζαμε ότι αρμενίζαμε σε θάλασσες ελεύθερες από Γερμανούς. Ήταν το πιο ωραίο μας παιχνίδι. Αυτή η ταράτσα ήταν όλος μου ο κόσμος»...

Σε μια συγκλονιστική ομιλία της στο αμφιθέατρο της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών, που δημοσιεύτηκε στο Άλεφ (διμηνιαία έκδοση της Ισραηλιτικής Κοινότητας

Phoca PDF

Αθηνών/ τεύχος 45) και υπενθύμισε, μέσα από τον προσωπικό του λογαριασμό στο facebook ο Βίκτωρ Ελιέζερ, η Ροζίνα Ασσέρ- Πάρδο περιέγραφε τις ατέλειωτες ημέρες του εγκλεισμού: «Από το παράθυρο του διαμερίσματος αυτού παρακολουθούσαμε τις ατέλειωτες σειρές των Εβραίων που τους πήγαιναν με τα πόδια στου Βαρώνου Χιρς -σταθμός επιβίβασης- για την Πολωνία. Ήταν η χώρα της Επαγγελίας μάς έλεγαν. Ολοι ίσοι όλοι στην δουλειά, κι άλλα πολλά ψέματα. Ανάμεσα στις μακριές κινούμενες σειρές ήταν οι θείες/οι μου τα ξαδέρφια και οι δύο γιαγιάδες μου. Ήταν η μοναδική φορά που είδα τον πατέρα μου να κλαει...».

Η οικογένεια της Ροζίνας Ασσέρ Πάρδο έζησε σ' ένα δωμάτιο του διαμερίσματος της οικογένειας Καρακώτσου 548 ημέρες, με όσες δυσκολίες μπορεί να έχει ένας τέτοιου είδους εγκλεισμός και με την απειλή εφόδου από τους ναζί να επικρέμαται της κεφαλής των ως άλλη «Δαμόκλειος σπάθη». Στη Ροζίνα, η Φαίδρα Καρακώτσου είχε δώσει το όνομα Ρούλα αφού για τους γείτονες, η ίδια και οι δύο αδελφές της ήταν ανιψιές του γιατρού και της συζύγου του. «Έζησα με το ψεύτικο όνομα 548 ημέρες, 18 μήνες, ενάμιση χρόνο», έλεγε...

«Μέναμε σ' ένα διαμέρισμα. Οι άγγελοί μας (η οικογένεια του γιατρού) μας είχαν παραχωρήσει ένα δωμάτιο, στο οποίο μέναμε. Εγώ σ' ένα παιδικό κρεβατάκι, σ' ένα μονό κρεβάτι ο πατέρας και η μητέρα μου και σ' ένα άλλο η Ρόζα και η μεγαλύτερή μας αδελφή. Όμως κυκλοφορούσαμε στο σπίτι, τρώγαμε όλοι μαζί», περιγράφει, αφηγούμενη τις ημέρες εκείνες, η Ντενίζ Μπεράχα, η μικρότερη αδελφή της Ροζίνας (ή Ρόζας όπως η ίδια την αποκαλεί), η οποία ήταν μόλις 4,5 ετών την εποχή εκείνη.

Η ζωή τις 548 αυτές ημέρες κυλούσε με πολλή αγάπη από την πλευρά των προστατών τους αλλά όχι πάντα χωρίς κινδύνους. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση που ανακαλεί στη μνήμη, μέσα από τις αφηγήσεις της μητέρας του, ο γιος της Ροζίνας Ασσέρ- Πάρδο, Βίκτωρ. «Δεν ήταν ακίνδυνες αυτές οι μέρες. Μια φορά έκαναν έφοδο οι Γερμανοί. Η οικογένεια που τούς έκρυβε δεν ήταν εκεί παρά μόνο η Μαρία, μια κοπέλα 14 ετών τότε, οικιακή βοηθός. Κρύφτηκαν στο δωμάτιο και κλείδωσαν αλλά ο παππούς μου ξέχασε το κλειδί πάνω στην πόρτα», λέει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο Βίκτωρ Ασσέρ και παρ' όλο που η μνήμη «έσβησε» τις λεπτομέρειες θυμάται πως κι αυτή η περιπέτεια της οικογένειας της μητέρας του είχε -ευτυχώς- αίσιο τέλος...

Μάλιστα, όπως αποκαλύπτει η κ. Μπεράχα, η αδελφή της είχε τη δύναμη να επιστρέψει πολλά χρόνια αργότερα σ' αυτό το ίδιο διαμέρισμα για τις ανάγκες μιας συνέντευξης και να αναβιώσει, μέσα από την αφήγησή της, εκείνες τις δύσκολες μέρες.

Ένα ημερολόγιο- παρακαταθήκη μνήμης για τις επόμενες γενιές

Με προτροπή του πατέρα της, η 10χρονη Ροζίνα Ασσέρ Πάρδο άρχισε να καταγράφει συμβάντα, σκέψεις και συναισθήματα για εκείνες τις δύσκολες μέρες του εγκλεισμού σ' ένα ημερολόγιο, το οποίο φυλάσσεται σήμερα στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος ως παρακαταθήκη μνήμης για τις επόμενες γενιές.

Phoca PDF

«Η Ρόζα είχε την πολύ μεγάλη δύναμη να τα βάλει στο χαρτί και να τα αφηγηθεί. Πάντα είχε στο νου της να διατηρηθεί η μνήμη», εξηγεί η Ντενίζ Μπεράχα. Το ημερολόγιο αυτό, τονίζει, έχει διπλή αξία. «Είναι το ημερολόγιο ενός σχεδόν δεκάχρονου κοριτσιού, αλλά παράλληλα, επειδή η Ρόζα έψαξε πράγματα και ιστορικά και χρονολογικά για να τα βάλει σε μια τάξη, έχει και την παράλληλη γενική ιστορία».

Η ίδια (η Ντενίζ) θυμάται πως όσες φορές τόλμησε, όπως χαρακτηριστικά λέει, να ανοίξει κουβέντα με τις αδελφές της, μετά τα ξεχνούσε. «Σαν να ήθελα να λησμονήσω... Δεν έχω μνήμες από εκείνη την περίοδο (σ.σ. λόγω της μικρής της ηλικίας), μόνο συναισθήματα. Δεν έχω συνέχεια του χρόνου, μόνο φωτογραφίες μνήμες», σημειώνει και θυμάται πως αυτό που και οι τρεις αδελφές «κληρονόμησαν» απ' όλα όσα βίωσαν ήταν «...μια αίσθηση φόβου ανεξήγητου που δεν μας άφησε εύκολα στη ζωή μας και την οποία με πολλή δύναμη προσπαθήσαμε να ξεπεράσουμε».

Άλλωστε, όπως χαρακτηριστικά λέει η κ. Μπεράχα, το καταπληκτικό ήταν πως ύστερα απ' όλα όσα βίωσε η οικογένεια η ζωή ...πήγε μπροστά. «Είναι κάτι απίθανο πώς η ζωή πήγε μπροστά για την ίδια τη ζωή. Πώς οι γονείς μας, νέοι άνθρωποι, γύρω στα 40-45, που έχασαν αδελφές, μάνες, ολόκληρες οικογένειες, μπόρεσαν να ξαναπιάσουν τη ζωή από την αρχή, να μας μεγαλώσουν, να "τραγουδήσουν" τη ζωή... Όλα πήγαν μπροστά. Η ζωή για τη ζωή», τονίζει η μόνη πλέον εν ζωή από τις τρεις αδελφές της οικογένειας.

Με την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης στις 26 Οκτώβρη 1944, όταν η οικογένεια βγήκε από την κρυψώνα της, «...νιώσαμε μια απέραντη ερήμωση», έλεγε η Ροζίνα Ασσέρ Πάρδο στο ασφυκτικά γεμάτο αμφιθέατρο της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών. «Η μόνη εβραϊκή οικογένεια στο κέντρο, η δική μας, άλλη μία στις Εξοχές μερικές από μεικτούς γάμους κι άρχισαν να έρχονται από τα βουνά Εβραίοι αντάρτες. Μετρηθήκαμε, ήμασταν 70 Εβραίοι όλοι κι όλοι»... Αυτή η εικόνα που έμεινε βαθιά χαραγμένη στην ψυχή της, την έκανε όχι μόνο να αφηγείται τα δεινά του Ολοκαυτώματος στα δικά της παιδιά κι εγγόνια, γύρω από το τραπέζι του Σαββάτου στο οποίο κάθονταν όλοι, όπως λέει ο γιος της Βίκτωρ, αλλά και σε σχολεία και όπου αλλού την καλούσαν.

Άλλωστε, «για τη Ρόζα, το θέμα αυτό δεν ήταν εβραϊκό, δεν ήταν και δεν είναι δικό μας θέμα. Είναι θέμα του να δεχθείς τον άλλον όπως είναι. Αν κάτι έχει αξία, αν είναι κάτι να μείνει, είναι αυτό. Ας είναι διαφορετικός, είναι σαν κι εμάς», όπως αναφέρει, βάζοντας τον επίλογο στη συζήτηση για την πολυαγαπημένη της αδελφή, η Ντενίζ Μπεράχα.

????: ?.?.?. 25.5.2020, ??? ?????? ???????????.

?? ?????????? ?????????? ??? ??? ? ???? ??? ??????? ????? ?????, ?????? ?????

Phoca PDF